

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Guidelines For Worshipping Vessavaṇa According to The Buddhist Perspective in Nakhon Ratchasima Province

แนวทางการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา

ในจังหวัดนครราชสีมา

Phrabaidika Rungrot Jaruddhammo Kengkrathok^{1*},Phraratchawacharakhunbandit², & Kriangkrai Pinyarak³พระใบฎีกา รุ่งโรจน์ จารุธมโม เก่งกระโทก^{1*}, พระราชวัชรคุณบัณฑิต², & เกรียงไกร พินยารัก³

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Phrabaidika Rungrot Jaruddhammo Kengkrathok*

พระใบฎีการุ่งโรจน์ จารุธมโม เก่งกระโทก
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Nakhonratchasima Campus,
Thailand.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
เขตนครราชสีมา

Email: phairotun@gmail.com

2. Phraratchawacharakhunbandit

พระราชวัชรคุณบัณฑิต

Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Nakhonratchasima Campus,
Thailand.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
เขตนครราชสีมา

Email: ratchawacharakhun@gmail.com

3. Kriangkrai Pinyarak

เกรียงไกร พินยารัก

Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Nakhonratchasima Campus,
Thailand.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
เขตนครราชสีมา

Email: Kriangkrai_Pinya@gmail.com0

คำสำคัญ:

แนวทาง, สักการะบูชา, ท้าวเวสสุวรรณ,
พระพุทธศาสนา, จังหวัดนครราชสีมา

Keywords:

Guidelines, Worshipping, VESSAVANA,
Buddhism, Nakhon Ratchasima Province

Article history:

Received: 20/07/2025

Revised: 25/09/2025

Accepted: 09/12/2025

Available online: 08/01/2026

ABSTRACT

This study aims to 1) examine beliefs and practices in worshipping Thao Wessuwan in Nakhon Ratchasima Province, 2) analyze contemporary forms of worship among Thai society, and 3) propose guidelines for worship based on Buddhist perspectives. The research employed a qualitative field study approach using in-depth interviews with 45 key informants, including 15 monks, 5 Buddhist scholars, and 25 lay devotees.

The findings indicate that local beliefs in worshipping Thao Wessuwan are rooted in psychological and social needs, particularly during periods of economic hardship, social instability, and uncertainty. Thao Wessuwan is perceived as a protector of Buddhism, a deity of wealth, and a remover of evil, reflecting a synthesis of indigenous animistic beliefs and Buddhist teachings. These beliefs are manifested through rituals, offerings, and the creation of sacred objects and images. Contemporary worship practices are diverse, ranging from ceremonial offerings of flowers and incense to the production and veneration of amulets and statues, often influenced by modern media. However, practices focused on seeking personal benefits may lead to superstition, deviating from Buddhist principles that emphasize self-reliance and karmic law. Buddhist-guided worship encourages devotees to shift from petitionary practices toward emulating Thao Wessuwan's virtues as an enlightened being who accumulated merit through moral conduct. Proper worship involves acts of generosity, observance of precepts, and meditation, fostering

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

How to Cite:
Kengkrathok, P. et al. (2026). Guidelines For Worshipping Vessavana According to The Buddhist Perspective in Nakhon Ratchasima Province. *Journal Dhamma for Life*, 32(1), 402-418.

wisdom-based faith, personal development, and the preservation of valuable cultural heritage.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคติความเชื่อในการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา 2) วิเคราะห์รูปแบบการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน และ 3) เสนอแนวทางการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบภาคสนาม ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 45 ราย แบ่งเป็น 1) พระสงฆ์ 15 รูป 2) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 5 ท่าน และ 3) ประชาชนที่ศรัทธาท้าวเวสสุวรรณ 25 คน

ผลการวิจัยพบว่า คติความเชื่อในการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีรากฐานมาจากความต้องการที่พึงทางใจในสภาวะความทุกข์ยากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความไม่แน่นอน โดยถือว่าท้าวเวสสุวรรณเป็นผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา เทพแห่งความมั่งคั่ง และผู้จัดสิ่งชั่วร้าย ความเชื่อนี้สะท้อนการผสมผสานระหว่างความเชื่อพื้นถิ่นและหลักพุทธศาสนา ปรากฏในรูปแบบพิธีกรรม การถวายเครื่องสักการะ การสร้างวัตถุมงคล และรูปเคารพ ในปัจจุบัน รูปแบบการสักการะมีความหลากหลาย ตั้งแต่การบวงสรวง การถวายดอกไม้และธูป ไปจนถึงการสร้างและเข้าบูชาวัตถุมงคล โดยมีอิทธิพลจากสื่อสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม การสักการะที่มุ่งหวังผลลัพธ์จากอำนาจภายนอกอาจนำไปสู่ความเชื่อมหายและเบี่ยงเบนจากหลักพระพุทธศาสนา แนวทางการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะพระพุทธศาสนา คือ การยึดคุณธรรมและบารมีของท้าวเวสสุวรรณเป็นแบบอย่าง โดยเปลี่ยนจากการขอพรเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการประกอบกรรมดีด้วยตนเอง ผ่านการให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ซึ่งช่วยพัฒนาศรัทธาให้เกิดปัญญา ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง และคงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย

บทนำ

พระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตของคนไทย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันมาอย่างแนบแน่นทุกยุคทุกสมัย เมื่อพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในสังคมมากเท่าไรย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้นนั้นเป็นการเพิ่มจริยธรรมทางสังคมที่ทรงคุณค่าเพราะจริยธรรมนั้นคือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรมกฎศีลธรรมเป็นวัตรปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยวิถีทางที่จะทำให้ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติบังเกิดเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ให้มากที่สุดในการดำเนินชีวิตด้วยความรู้เท่าทันธรรมดาของธรรมชาติ นับว่าพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอน ซึ่งการดำเนินชีวิตเพื่อต้องการแสวงหา คนไทยนอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ แล้วยังมีความเชื่อเรื่องผีวิญญาณ ไสยศาสตร์ โชคลาง อาถรรพ์ เทพเจ้าบุญ บาป กรรม ฯลฯ ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวมี

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

ความหมายต่อวิถีชีวิต (อิริราชย์ นันชนัตติ, 2558: 1) ความเชื่อเกี่ยวกับภุตผีปีศาจโซคลางและการบนบานยังคงแทรกซึมอยู่ในคนไทยทุกยุคทุกสมัย ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้มีมาตั้งแต่อดีตและผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงปัจจุบัน เรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรมและความเชื่อที่มีอยู่ในจิตใจของคนไทยเกือบทุกคน การบนบานศาลกล่าวคือการขอร้องและอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ หากสิ่งนั้นสำเร็จ ผู้ที่บนบานจะนำสิ่งของมาตอบแทนหรือทำตามสัญญาที่ให้ไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 406) โดยทั่วไปแล้ว มนุษย์ผู้แสวงหาสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจนั้นต้องมีความเชื่อในเรื่องนั้น ๆ เสียก่อน การกระทำที่เป็นกุศลและอกุศล และความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี (พล.ต.อ สุวรรณ สุวรรณวโร, 2543: 1) ทำให้สังคมที่ต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน (มณี พยอมยงค์, 2529: 28) และส่งผลให้มีอิทธิพล เช่น ความเชื่อในเรื่องของสักระบูชา ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเคารพต่อสิ่งที่มีคุณค่า เช่น สถานที่ เจตีย์ วัด อารามต่าง ๆ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความเชื่อนั้น ย่อมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ แต่ในทางพุทธศาสนานั้น ความเชื่อต้องประกอบด้วยความรู้หรือปัญญาที่จะประกอบความเชื่อในเรื่องนั้น ๆ ดังนั้นความเชื่อความศรัทธาที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งปัญญาเป็นผู้ที่มีความเชื่อตามคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ (เดือน คำดี, 2514: 28) จะเห็นได้จากความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยนั้น ยังมีการยอมรับเกี่ยวกับการสักการะบูชา เทพเจ้า อาทิเช่น ท้าวเวสสุวรรณ พระพิฆเนศ เจ้าแม่กวนอิม องค์ปู่พญานาค เป็นต้น คติการนับถือเทพเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งในสังคมไทยที่สืบสานต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี อย่างเช่นท้าวเวสสุวรรณ เป็นเทพองค์หนึ่งที่ได้รับการเคารพนับถือจากพุทธศาสนิกชนชาวไทยมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ท้าวเวสสุวรรณมีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมไทย (พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธและคณะ, 2565: 162) ทั้งในระดับราชสำนักและประชาชนทั่วไป โดยมีบทบาทใน 3 ฐานะ คือ ในฐานะโลกบาล ในฐานะเทพแห่งความมั่งคั่ง และในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและพุทธสถาน บทบาทดังกล่าวมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยบทบาทในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและพุทธสถาน (กิตติวดีชาญประโคน, 2560: 27) และเป็นสิ่งที่คุ้นตากันดีกับผ้ายันต์ ผืนสีแดงมีรูปยักษ์ถือกระบองอยู่ตรงกลาง ซึ่งมักปิดเอาไว้ที่หน้าห้องหรือหน้าบ้าน ด้วยความศรัทธาเชื่อว่าอำนาจของเทพองค์นี้สามารถคุ้มครองให้ปลอดภัยจากภุต ผี ปีศาจ และวิญญาณร้ายได้ (พระยศวรจัน จิตตปาโล (วิริยเลิศ), 2566: 274)

ดังนั้นแนวทางการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาคติความเชื่อการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษารูปแบบการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนวทางการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปของการสังคมไทยในปัจจุบันที่กำลังลดความสำคัญของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนถึงวันตาย และเพื่อให้เกิดสติปัญญาในการบูชาตามหลักพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องสืบไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทและความหมายของ ท้าวเวสสุวรรณ ในสังคมและวัฒนธรรมไทย ผ่านการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสังเกตเชิงรูปธรรมในพิธีกรรมและการสร้างวัตถุมงคล ท้าวเวสสุวรรณปรากฏให้เห็นบทบาทสำคัญหลายด้าน ทั้งในระดับสังคมทั่วไปและระดับพระราชสำนัก ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นบทบาทหลักสามด้านได้อย่างชัดเจน

ประการแรกคือ บทบาทของท้าวเวสสุวรรณในฐานะโลกบาล หรือจตุโลกบาล ท่านทำหน้าที่คุ้มครองดูแลโลกและมนุษย์ตามแนวคิดจตุโลกบาล ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านวัตถุมงคลขนาดพกพา เช่น รูปหล่อขนาดเล็ก เหรียญ และผ้ายันต์ งานวิจัยโดยกิตติวดี ชาญประโคน (2560) ระบุว่า การเคารพท้าวเวสสุวรรณในฐานะนี้ แสดงถึงความต้องการการคุ้มครองและความมั่นคงในชีวิตประจำวันของประชาชน

ประการที่สองคือ บทบาทของท้าวเวสสุวรรณในฐานะเทพแห่งความมั่งคั่ง ท่านถูกบูชาเพื่อเสริมดวงเรื่องโชคลาภและความร่ำรวย วัตถุมงคลในลักษณะนี้มักสร้างเป็นรูปเคารพหล่อขนาดเล็กแบบยืนหรือนั่ง เหรียญ หรือวัตถุมงคลที่สะดวกต่อการพกพา เพื่อให้ประชาชนสามารถนำพลังแห่งความมั่งคั่งไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

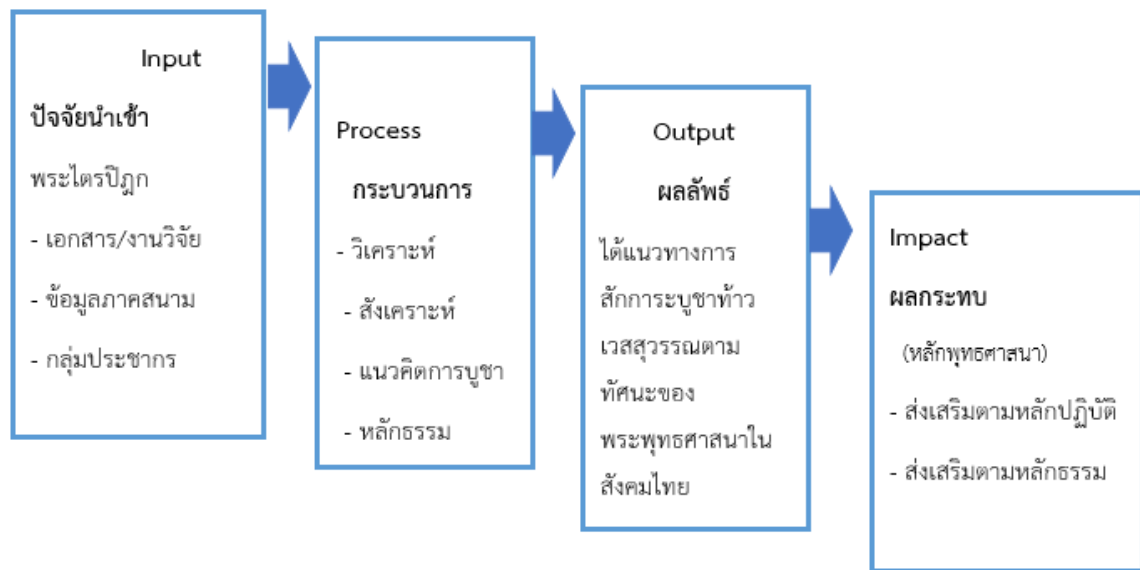
ประการที่สามคือ บทบาทของท้าวเวสสุวรรณในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและพุทธสถาน ในฐานะนี้ ท่านมักปรากฏเป็นรูปเคารพขนาดใหญ่ในท่ายืน ตั้งอยู่บริเวณสองข้างทางเข้าพุทธสถาน เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการปกป้องรักษาพระธรรม รูปแบบของรูปเคารพอาจคงแบบดั้งเดิมหรือปรับเปลี่ยนตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้าง (กิตติวดี ชาญประโคน, 2560)

ท้าวเวสสุวรรณยังมีบทบาทด้าน การสั่งสอนและการปรีชาทางจิตวิญญาณ โดยท่านถือเป็นองค์เดียวกับ ท้าวเวสและท้าวไพศรพณ์ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การคุ้มครองศาสนา การเป็นจตุโลกบาล และการสั่งสอนมนุษย์ให้ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักธรรม (ปรีชา ศิริเกียรติสกุล, 2559) การศึกษาพบว่าบทบาทเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงท้าวเวสสุวรรณเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตมนุษย์ มุ่งบำเพ็ญเพียรเพื่อความหลุดพ้นและความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ ส่วนหลักการบูชาและปฏิบัติทางศาสนา การบูชาท้าวเวสสุวรรณเกิดจากความศรัทธาและความเชื่อของผู้คน มนุษย์มองปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็น จึงเกิดความหวังและการอ้อนวอนเพื่อความปลอดภัยและความมั่งคั่ง (พระมหาประสพฤกษ์ จารุวาท, 2550) นอกจากนี้ การบูชายังสัมพันธ์กับ หลักกรรมและการบำเพ็ญบารมี ซึ่งการทำความดีและเสียสละเป็นหนทางให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลตอบแทนในรูปของความสุข ความเจริญ และความสงบภายในจิตใจ ส่วน พิธีกรรมของร่างทรง ก็มีการผสมผสานระหว่างพิธีไหว้ครูและรับขันครู โดยอาศัยความเชื่อในพระรัตนตรัยควบคู่กับหลักความเชื่อทางไสยศาสตร์บางประการ (พระเพียรวิทย์ อดตสนโต, 2548)

จากการศึกษาทั้งหมดนี้ ทำให้เห็นว่าท้าวเวสสุวรรณมีความสำคัญทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ โดยบทบาทของท่านไม่ได้จำกัดเพียงการคุ้มครองหรือให้โชคลาภเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างศรัทธา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทยอย่างลึกซึ้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อการสักการะบูชาทั่วเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสักการะบูชาทั่วเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการสักการะบูชาทั่วเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทของทั่วเวสสุวรรณในฐานะ ผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและพุทธสถาน มีอิทธิพลต่อรูปแบบการสร้างรูปเคารพขนาดใหญ่และการจัดวางบริเวณพุทธสถาน
2. บทบาทของทั่วเวสสุวรรณในฐานะ โลกบาลและเทพแห่งความมั่งคั่ง มีผลต่อการสร้าง วัตถุมงคลขนาดเล็ก เช่น รูปหล่อเหรียญ และผ้ายันต์ เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาและบูชา
3. การบูชาทั่วเวสสุวรรณสะท้อนถึง ความเชื่อและศรัทธา ของผู้คน รวมทั้งสะท้อนหลักกรรมและการบำเพ็ญบารมีในพิธีกรรมของร่างทรง

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เรื่อง แนวทางการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการศึกษาและคัดเลือกพื้นที่ในเขต จังหวัดนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยดำเนินการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อศึกษาคติความเชื่อ และรูปแบบการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมีกลุ่มประชากร ดังนี้ กลุ่มประชากร โดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน การดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจัดหมวดหมู่ในการศึกษาให้เห็นขั้นตอนการจัด กระบวนการของแนวทางการสักการะบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัด นครราชสีมา
2. การสัมภาษณ์ แบบกลุ่มตามประเด็นที่ตั้งไว้
3. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในประเด็นที่สำคัญ ต่อเนื่องจากเพื่อศึกษา ความเห็นในของแต่ละบุคคล ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาและคัดเลือกพื้นที่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยมีกลุ่มประชากร ดังนี้ กลุ่มประชากร โดยสุ่ม แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเป็นกลุ่ม คือ (1) กลุ่มความเชื่อท้าวเวสสุวรรณ (2) กลุ่ม พระสงฆ์/นักวิชาการ และ (3) กลุ่มประชาชนทั่วไป ด้านกลุ่มที่ศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูล 45 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ ได้กำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ เป็นการล่วงหน้าตามประเด็นการวิจัย เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
- 2) กล้องถ่ายรูปเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมของการวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์
- 3) เครื่องมือบันทึกเสียงเพื่อใช้ในการเก็บเสียงสนทนา เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้งานวิจัยมี เนื้อหาสมบูรณ์ ทั้งนี้โดยมีจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) สัมภาษณ์เจาะจงตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 รูป/คน
- 2) การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

(1) ดำเนินการโดยนำกระบวนการจากกรอบความคิดมาวิเคราะห์ เพื่อทำการวิจัย

(2) ดำเนินการศึกษาวิจัย และตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่อง

(3) สัมภาษณ์ 1) กลุ่มความเชื่อท้าวเวสสุวรรณ 2) กลุ่มพระสงฆ์/นักวิชาการ และ 3) กลุ่มประชาชนทั่วไป ด้านกลุ่มที่ศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูล 45 รูป/คน แบบเจาะลึกตามกรอบที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการศึกษาและตรวจสอบความถูกต้อง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกแยกประเด็นข้อมูลตามความเหมาะสม แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วรวบรวมข้อมูลแบบสังเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 เขียนรายงาน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แล้วให้ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อตรวจสอบก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง เติมนำเนื้อหาภาษาโครงสร้างก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แล้วเขียนรายงานแบบพรรณนา และจัดทำรูปเล่มแล้วนำเสนอรายงานการวิจัย

การศึกษาภาคสนาม

การศึกษาในภาคสนาม ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการสักการบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ทำการศึกษาและคัดเลือกพื้นที่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยมีกลุ่มประชากรดังนี้ กลุ่มประชากรโดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่องการวิจัย “แนวทางการสักการบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมา”

2. ศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) ประกอบด้วยกลุ่มประชากร

3. ดำเนินการศึกษาวเคราะห์ สังเคราะห์ แนวทาง การสักการบูชา ทัศนคติ และเพื่อเป็นแนวทางการสักการบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมา ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

4. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามโดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ แนวทาง การสักการบูชา และเพื่อเป็นแนวทางการสักการบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมาทั้งนี้ เน้นการนำผลการวิจัยมาสนับสนุนสร้างองค์ความรู้ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา

5. วิเคราะห์แนวทางการสักการบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย เพื่อจะได้มีแนวทางสักการบูชา เชื่อมโยงเกี่ยวกับคติความเชื่อในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ในเชิงวิชาการ

6. สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะทั้งในระดับกลุ่มพระสงฆ์ คฤหัสถ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวทางการสักการะบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นข้อมูลในทางวิชาการสืบไป

ผลการวิจัย

คติความเชื่อการสักการะบูชาเทพท้าวเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา

ในปัจจุบันการยอมรับความเชื่อที่เป็นไปตามเหตุและผล และต้องเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่า แต่หากกล่าวถึงความเชื่อเรื่องเทวดา คนจำนวนมาก ยังเห็นว่าเป็นเรื่องงมงาย และไร้แก่นสาร ว่าสิ่งเหล่านี้มีจริงหรือไม่ แต่หากกราบไหว้บูชาไว้เป็นสิ่งระลึกทางใจก็คงยังเป็นทางออกของผู้ที่ สิ้นหวัง และหมดกำลังใจในตัวเอง การอ้อนวอน ขอรพร ขอลาหลายสิ่งที่ตนต้องการที่ขัดต่อหลักการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการพึ่งตนเอง และพึงธรรมของพระพุทธเจ้าในการดำเนินชีวิต จึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ไม่ยาก แม้แต่ในสังคม เองภาพที่มักจะเห็นคือการนำผลไม้ พวงมาลัย ไปกราบขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นประจำไม่ขาดสาย หากแต่ในสังคมจะมีผู้คนอยู่สองฝั่ง คือฝั่งผู้ที่เชื่อมั่น จนฝึกฝนในการนับถือบูชาอย่าง ยิง และอีกฝ่ายคือผู้ที่ไม่เชื่อถือ ไม่เคารพ และปฏิเสธถึงความมีอยู่จริงก็มาก ดังนั้นหากเราจะหาจุด ตรงกลางระหว่างความพอดี ที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่คนในสังคมก็จะเป็นสิ่งที่ดีไม่น้อยตามเหตุและ ผล เช่น การให้ความเคารพเทวดาในฐานะเหมือนผู้ใหญ่ ที่ให้ความเอ็นดูต่อผู้น้อย มนุษย์เองควรมี ความเมตตาอ่อนโยนต่อเทวดา พร้อมทั้งเราพึงกระทำกิจหน้าที่ของตนด้วยความเพียรพยายามทำ เต็มที่เต็มความสามารถไปตามเหตุผล ถ้ายังหวังการช่วยเหลือของเทวดา ก็พึงวางจิตว่า ถ้าทำความดีของเราเพียงพอแล้ว และเทวดาที่ดั่งงามมีน้ำใจสุจริตมีอยู่ ก็ปล่อยให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าเหล่านั้น ท่านจะพิจารณาตัดสินใจเองซึ่งเป็นอิสระและสมควรเป็นที่บูชาของเทวดาได้ ซึ่งเป็นความคิดในด้านดีก็จริง แต่จะเห็นว่าเป็นการที่ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตัวเอง เหมือนการดูถูกตัวเอง

ส่วนในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ก็ควรให้ปฏิบัติต่อไปแต่คงไว้ด้วยท่าทีที่เมตตาต่อกัน เพื่อสร้างฤทธิ์ และมงคลให้เกิดมีเป็นของตนเอง นั่นคือ ความมานะบากบั่นเข้มแข็ง พร้อมทั้งหนักแน่นในเหตุผล ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่ของตนเอง และหากกล่าวรวมถึงผู้นำทางจิตวิญญาณก็ควรที่จะตระหนักและระมัดระวังในการนำเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ไปใช้ในทางหาเลี้ยงชีพแสวงหาลาภ ซึ่งเป็นมิฉฉาชีพ อีกทั้งยังควรนำพาผู้คนให้เป็นอิสระต่อเรื่องฤทธิ์และปาฏิหาริย์ และไม่ย้อนกลับไปหาอีก และผู้คนใน สังคมเองก็ควรที่จะพัฒนาตนเองเพื่อก้าวขึ้นไปสู่การเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง โดยอิงหลักของชาวพุทธ ที่ว่า คนผู้ใดผู้หนึ่งจะได้ชื่อว่า เป็นชาวพุทธก็ต่อเมื่อเขาก้าวพ้นจากชั้นอ้อนวอนหวังพึ่งเทพเจ้าเข้าสู่ ชั้นอยู่ร่วมกันด้วยไมตรี นั่นคือการไม่อ้อนวอนหวังพึ่งอำนาจบันดาลจากภายนอก และไม่เข้าไป เพื่อหมกมุ่นหลงใหล หรือไม่ลงมือทำอะไรนอกจากการรอคอยโชคชะตา การปฏิบัติตนของชาวพุทธที่ถูกต้องคือการ เดินหน้า และ ไม่หยุดพัฒนา กล่าวคือ ประการแรก คือ สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับแนวคิดความเชื่อเรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์ของเทวดาได้ แต่ควรผ่อนลงให้เหลือเพียงใช้เป็นเครื่องเสริมกำลังใจในทางที่ดี แต่ไม่ใช่ เป็นสิ่งเหนี่ยวรั้ง หรือไปลดทอนความเพียรพยายามในการทำตาม

หน้าที่ของตนเป็นเด็ดขาดและ สิ่งสำคัญประการที่สองคือ ควรใช้ชีวิตร่วมกันด้วยเมตตาเกื้อกูลกันด้วยไมตรี แต่ควรผ่อนลงให้มากที่สุด แม้การทำเทวดาพลี บำรุงเทวดา คือทำบุญอุทิศให้เทวดา ความเชื่อเรื่องเทวดาเป็นสิ่งที่ยอมรับใน เหตุผลได้ แต่จุดมุ่งหมายก็เพื่อการเกื้อกูลอุปการะต่อเทวดาเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อการอ้อนวอน หรืออบนอบนานกล่าว หรือขอให้สมหวังดังสิ่งที่ตนเองอยากได้ การตระหนักรู้ในข้อคิดสองประการนี้จะช่วยให้เราได้เข้าสู่การเข้าใจในการเชื่อเรื่องเทวดา เพื่อเดินหน้าสู่ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง

ท้าวเวสสุวรรณหรือท้าวเวร เป็นเทพองค์หนึ่งในจตุโลกบาล มีหน้าที่ดูแลทิศเหนือ ควบคุมดูแลยักษ์และภูติผีปีศาจทั้งหลาย ท่านเป็นเทพแห่งความมั่งคั่ง ทรัพย์สมบัติ โชคลาภ และเป็นผู้คุ้มครองรักษาพุทธศาสนา มีความสำคัญมากในพระพุทธศาสนา เพราะปรากฏในพระสูตรหลายแห่ง เช่น อาฏานาฏิยสูตร ที่ท้าวเวสสุวรรณได้ทูลขอพระพุทธเจ้าให้สอนบทอาฏานาฏิยปริตร เพื่อคุ้มครอง คติความเชื่อการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณที่มีความสำคัญของท้าวเวสสุวรรณในสังคม และวัฒนธรรมไทยที่มีปรากฏอยู่ในพระราชพิธี ประเพณีต่าง ๆ รวมถึงธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมานั้น พระราชพิธี และประเพณีบางอย่าง มิได้มีการปฏิบัติสืบทอดต่อมาถึงปัจจุบัน เช่น พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ พระราชพิธีอาพาธพินาศ และพระราชพิธีตัดไม้ข่มนาม อันอาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ทั้งสภาพทางด้านเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลถึงแนวคิด ความเชื่อ และคติการนับถือท้าวเวสสุวรรณ รวมถึงการปฏิบัติอันเกิดมาจากความเชื่อและคติการนับถือท้าวเวสสุวรรณ แต่ยังคงมีการปฏิบัติอีกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของท้าวเวสสุวรรณ ที่ยังคงอยู่แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

รูปแบบการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน

ในสังคมปัจจุบันการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันอยู่ไม่ได้เลือนลางจางหายไปแต่ประการใด เพราะวิถีชีวิตของคนในสังคม ถ้าจะทำกิจการงานใดเป็นพิเศษ ก็จำเป็นต้องสวดเวทมนต์บทธาณคาถาให้เทพทราบและแสดงความภักดีต่อเทพ เพื่อความสุขสวัสดิ หรือเพื่อให้เทพบันดาล ให้สำเร็จผลตามปรารถนา ท้าวเวสสุวรรณเป็นเทพที่มีอิทธิฤทธิ์มาก สามารถบันดาลความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง ช่วยปัดเป่าอุปสรรคต่างๆ ปกป้องจากภัยอันตราย และเสริมสร้างโชคลาภให้แก่ผู้ที่เคารพนับถือ โดยเฉพาะผู้ที่ยึดมั่นในคุณงามความดี ท่านมีบริวารมาก มีทั้งยักษ์และครุฑคอยรับใช้สามารถสั่งการให้บริวารช่วยเหลือมนุษย์ได้ ความศักดิ์สิทธิ์ของท่านเป็นที่ประจักษ์มานาน มีผู้คนจำนวนมากที่ได้รับความช่วยเหลือจากการบูชาท่าน ผู้เชื่อเรื่องเทพตามคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีคุณธรรมดังนี้ ถ้าเป็นพระอริยบุคคลชั้นอรหัตต์ก็เป็นวิสุทธิเทพ ถ้าบำเพ็ญกุศลมากเพียงพอจากโลกนี้ ตายแล้วก็เป็นอุปติเตภ ถ้าเป็นผู้ปกครองที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมก็เป็นสมมติเทพ ถ้ามีหิริโอตตปะปะในใจ ไม่ละเมียดศีล มีเทวธรรม และพรหมวิหารธรรม คน ๆ นั้น ก็เป็นมนุสสเทโวเทพในร่างมนุษย์ ตัวเป็นคน ใจเป็นเทพและมีผู้เชื่อเทพในรูปแบบศาสนาผีและ สายมูเตลู

เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ที่สิ้นหวังในการดำเนินชีวิตด้วยสาเหตุใดก็ตาม ย่อมมองหาผู้ใดหรือสิ่งใดที่จะมาช่วยเหลือตนได้ ก็ย่อมมองหาผีหรือเทวดามาช่วยเมื่อประสบความสำเร็จ ก็เชื่อมั่นในผี เทวดามาก เพราะปัจจุบันคนไทยนิยมบนบาน ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ เพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็ก หรือเรื่องใหญ่หรือบางคนนับถือ เพื่อให้ปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายที่ไม่ได้ออกจากชีวิต และยังนำมาปรับเปลี่ยน เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามที่เชื่อในเรื่องนั้น ๆ ไปในทางที่ดีมากขึ้น และจะทำไมอย่างนี้เพื่อให้ชีวิตที่ดีขึ้นไปอีก จึงต้องปรับเปลี่ยนชีวิตให้สอดคล้องกับที่ตัวเองตามที่ได้ยินได้ฟังและได้สัมผัสมา เพราะความเชื่อเรื่องเทพ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยปัจจุบัน

บทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่าท้าวสักกเทวราช หรือพระอินทร์ เพราะท่านเป็นเทพที่เป็นอริยบุคคล เป็นตัวอย่างให้เจริญรอยตามได้เป็นอย่างดีอีกด้วย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว การพัฒนาที่สมบูรณ์แบบจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ ควรพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจ เมื่อปฏิบัติธรรมนั้นย่อมส่งผลถึงภาวะอันควรที่จะเป็นได้ในอนาคต เพราะได้สั่งสมคุณงามความดี และและสร้างคุณงามความดีเพื่อให้เกิดเป็นบารมีแก่ตนเอง โดยเฉพาะทัศนคติเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจจะต้องเน้นเป็นพิเศษ คือ พัฒนาจิตให้มีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจนกระทั่งพัฒนาจิตให้มีสมาธิ ตั้งมั่น มั่นคง สะอาด สว่าง จากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย จนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงาน สามารถจะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ (พระอนันต์ อภินนโท, 2563: 147) เชื่อตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผู้ที่มีกุศลความดีทำไว้ในระดับหนึ่ง เมื่อตายไปแล้วจะสามารถเกิดเป็นหัวหน้าเทพในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชได้ ท้าวเวสสุวรรณ เป็นตำแหน่งหนึ่งในชั้นจาตุมหาราชิกานั้นที่ไม่ผูกขาด ใครบุญถึงก็ได้ครองตำแหน่งนั้น เหมือนสวรรค์ชั้นอื่น ๆ ที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป และท้าวเวสสุวรรณ มีปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าท้าวเวสสุวรรณมีหน้าที่ดูแล รักษา ปกป้องให้มนุษย์พ้นภัยได้และ ยังเป็นเจ้าแห่งขุมทรัพย์โชคลาภอีกด้วย และความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ท้าวเวสสุวรรณจะมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ก็ต่อเมื่อผู้นั้นมีความเชื่อความศรัทธาต่อท้าวเวสสุวรรณเมื่อมีความเชื่อความศรัทธาก็นำพาให้สักการะกราบไหว้ด้วยความเคารพนับถือผู้ที่ได้ศึกษาประวัติของท้าวเวสสุวรรณแล้ว จะทราบว่ามีแนวทางการทำความดีของท่าน แล้วนำมาปฏิบัติตาม ก็จะเกิดผลดีแก่ตนเองได้ในฐานะเป็นที่พึงพอใจ ทำให้ผู้ที่มีความเชื่อความเลื่อมใส มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ส่วนมากอยู่ที่การกระทำของบุคคลนั้น ๆ ถ้าทำดี ซื่อสัตย์ สุจริต ก็จะมีความก้าวหน้าในอาชีพ และหน้าที่การงาน แล้วยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ตามความเชื่อทั้งในเรื่องขจัดภูตผีปีศาจ ปิดเป่าสิ่งไม่ดี สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ เรื่องเกี่ยวกับการเงินทอง โชคลาภ ทรัพย์สิน และยังเป็นที่พึ่งบารมีในการทำความดี ให้ปรารถนาไปเกิดในสุคติภูมิเฉกเช่น ท้าวเวสสุวรรณได้ คติการนับถือท้าวเวสสุวรรณเป็นไปในลักษณะความเชื่อว่า จะอำนวยความสมบูรณ์มั่งคั่งในทรัพย์สมบัติ และโชคลาภ ตลอดจนความเจริญรุ่งเรือง ในการค้าขาย สิ่งปรากฏเป็นรูปธรรม อันสืบเนื่องมาจากความเชื่อนี้ คือ การสร้างรูปเคารพด้วยดินเผาเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณ หรือ รูปท้าวเวสสุวรรณในท่อน้ำคูกับชลลักษ์มี เทพแห่งความสมบูรณ์และโชคลาภ ที่ปรากฏในภาคกลางสมัยทวารวดี และการพบรูปเคารพท้าวเวสสุวรรณ ในท่อน้ำที่มีรูปลักษณะแสดงถึงฐานะ เทพแห่งความมั่งคั่ง ในนามเทพขัมภล มีทั้งที่สร้างจากสำริด และดินดิบในพื้นที่อันเป็นอาณาจักรศรีวิชัย อารยธรรมอินเดีย

ที่ส่งผ่านเข้ามาทางอาณาจักรเขมรโบราณ ทำให้พบคติการนับถือท้าวเวสสุวรรณในรูปแบบของการนำท้าวเวสสุวรรณและจตุโลกบาล มาเป็นเทพผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา และพุทธสถาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

แนวทางการสักการะบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่มีต่อแนวคิดความเชื่อเรื่องท้าวเวสสุวรรณ จนกระทั่งเป็น ที่มาของสิ่งที่แสดงออกผ่านแต่ละด้านของสังคมแล้ว ให้ให้ทราบได้ถึงผลกระทบที่เป็นด้านบวกและ ด้านลบ ที่ย่อมส่งผลเป็นอิทธิพลด้านดีและด้านไม่ดี หากสังคมเองต้องการจรรโลงใจให้มีความเห็นที่ ถูกต้องเพื่อการรักษาสืบทอดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องแล้ว ควรได้คำนึงถึงเหตุ ปัจจัยต่างๆให้ชัดเจนที่จะยอมรับความเชื่อที่เป็นไปตามเหตุและผล และต้องเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่า แต่หากกล่าวถึงความเชื่อเรื่องท้าวเวสสุวรรณ คนจำนวนมาก ยังเห็นว่าเป็นเรื่องมกมาย และไร้แก่น สาร ว่าสิ่งเหล่านี้มีจริงหรือไม่ แต่หากกราบไหว้บูชาไว้เป็นสิริมงคลทางใจก็ยังคงเป็นทางออกของผู้ที่ สิ้นหวัง และหมดกำลังใจในตัวเอง การอ้อนวอน ขอรพร ขอลหลายสิ่งที่ตนต้องการที่ขัดต่อหลักการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการพึ่งตนเอง และพึงธรรมของพระพุทธเจ้าในการดำเนินชีวิต จึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ไม่ยาก แม้แต่ในสังคมไทยที่นับถือท้าวเวสสุวรรณเองภาพที่มักเห็นคือการนำน้ำแดง ผลไม้ พวงมาลัยสีแดง ไปกราบขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นประจำไม่ ขาดสาย หากแต่ในสังคมที่นับถือท้าวเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา จะมีผู้คนอยู่สองฝั่ง คือฝั่งผู้ที่เชื่อมั่น จนฝึกฝนในการนับถือบูชาอย่าง ยิง และอีกฝ่ายคือผู้ที่ไม่เชื่อถือ ไม่เคารพ และปฏิเสธถึงความมีอยู่จริงก็มาก ดังนั้นหากเราจะหาจุดตรงกลางระหว่างความพอดี ที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่คนในสังคมก็จะเป็นสิ่งที่ดีไม่น้อย ตามเหตุและ ผล เช่น การให้ความเคารพเทวดาในฐานะเหมือนผู้ใหญ่ ที่ให้ความเอ็นดูต่อผู้น้อย มนุษย์เองควรมี ความเมตตาอ่อนโยนต่อเทวดา พร้อมทั้งเราพึงกระทำความดีหน้าที่ของตนด้วยความเพียรพยายามทำ เต็มที่เต็มความสามารถไปตามเหตุผล ถ้ายังห่วงการช่วยเหลือ ก็พึงวางจิตว่า ถ้าทำความ ดีของเราเพียงพอแล้ว และเทวดาที่ดีงามมีน้ำใจสุจริตมีอยู่ ก็ปล่อยให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าเหล่านั้น ท่านจะพิจารณาตัดสินใจเอง ซึ่งเป็นอิสระและสมควรเป็นที่บูชาของเทวดาได้ ซึ่งเป็นความคิดในด้านดีก็จริง แต่จะเห็นว่าเป็นการที่ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตัวเอง เหมือนการดูถูกตัวเอง

ส่วนในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ก็ควรให้ปฏิบัติต่อไปแต่คงไว้ด้วยท่าทีที่เมตตาต่อกัน เพื่อสร้างฤทธิ์ และมงคลให้เกิดมีเป็นของตัวเราเอง นั่นคือ ความมานะบากบั่นเข้มแข็ง พร้อมทั้งหนักแน่นในเหตุผล ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่ของตนเอง และหากกล่าวรวมถึงผู้นำทางจิตวิญญาณก็ควรที่จะตระหนักและระมัดระวังในการนำเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ไปใช้ในทางหาเลี้ยงชีพแสวงหาลาภ ซึ่งเป็นมิฉฉาชีพ อีกทั้งยังควรนำพาผู้คนให้เป็นอิสระต่อเรื่องฤทธิ์และปาฏิหาริย์ และไม่ย้อนกลับไปหาอีก และผู้คนใน สังคมเองก็ควรที่จะพัฒนาตนเองเพื่ก้าวขึ้นไปสู่การเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง คือ ประการแรกคือ สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับแนวคิดความเชื่อเรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์ของเทวดาได้ แต่ควรผ่อนลงให้เหลือเพียงใช้เป็นเครื่องเสริมกำลังใจในทางที่ดี

แต่ไม่ใช่ เป็นสิ่งเหนียวรั้ง หรือไปลดทอนความเพียรพยายามในการทำตามหน้าที่ของตนเป็นเด็ดขาด และสิ่งสำคัญ ประการที่สองคือ ควรใช้ชีวิตร่วมกันด้วยเมตตาเกื้อกูลกันด้วยไมตรี แต่ควรผ่อนลงให้มากที่สุด แม้การทำเทวดาพลี บำรุงเทวดา คือทำบุญอุทิศให้เทวดา ความเชื่อเรื่องเทวดาเป็นสิ่งที่ยอมรับใน เหตุผลได้ แต่จุดมุ่งหมายก็เพื่อการเกื้อกูลอุปการะต่อเทวดาเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อการอ้อนวอน หรือบน บานสานกล่าว หรือขอให้สมหวังดังสิ่งที่ตนเองอยากได้ การตระหนักรู้ในข้อคิดสองประการนี้จะช่วย ให้เราได้เข้าสู่การเข้าใจในการเชื่อเรื่องเทวดา เพื่อเดินทางสู่ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่าเมื่อใดที่คนในสังคมเกิดความเข้าใจในทิศทางที่ถูกต้องแล้ว ย่อมเข้าถึงความมั่นคงใน ศรัทธา คือไม่หวั่นไหวไปกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุผล ไม่ต้องคอยหวังพึ่งสิ่งอื่นจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือ เทวฤทธิ์ใด ๆ สามารถดำรงตนเป็นชาวพุทธได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ปัญหาที่จะ ตามมาจากศรัทธาที่คลาดเคลื่อนหรือมลายก็จะกลายเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ด้วยเหตุและผล ทำให้คน ในสังคมโดยเฉพาะพื้นเพตนเองเป็นผู้ที่รักษาความเชื่อนี้ไว้ได้อย่างดี จะได้มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ ไม่ประมาทกับการเอื้อต่อมิฉฉาชีพต่าง ๆ ที่จะเข้ามา ทั้งมิฉฉาชีพที่จะแอบแฝงมาในสังคมแห่งศรัทธา และไม่ตกเป็นทาสของผู้ที่ใช้ความเชื่อนี้ในการชักจูงไปในทางที่ผิด เพราะมัวหวังเพลินหวังผลจาก ฤทธาญาณและเทวดาญาณพลบันดาล จนละเลยความถูกต้องดีงามตามหลักการบูชาเทวดาที่สมควร พระพุทธศาสนา ได้มีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวพุทธที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความเชื่อในพระรัตนตรัย และความเชื่อกฎแห่งกรรม ศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นสิ่งที่อยู่ในความนึกคิดของมนุษย์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออก ศรัทธาหรือความเชื่อจะเป็นแรงดลใจให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ดังนั้น ศรัทธาหรือความเชื่อ จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล และสังคม การงานหรือการกระทำ แต่ในทางธรรมต้องจำกัดความจำเพาะลงไปว่าหมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความจงใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรมในความหมายทางธรรม ศรัทธาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่อในพระรัตนตรัย ยึดเอาเป็นสรณะเพื่อเป็นเครื่องช่วยทำลายขจัดปัดเป่าทุกข์ภัย และกิเลสต่าง ๆ ในจิตใจให้หมดสิ้น ความเชื่อ หรือความเชื่อถือในทางธรรมหมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม ความเลื่อมใสซาบซึ้งขึ้นใจสนิทใจ เชื่อมมั่นในความจริง สาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อความศรัทธาเรื่องเทพในสังคมปัจจุบัน เพราะมนุษย์มีความเชื่อว่า เทพทรงไว้ซึ่งพลังอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถดลบันดาลให้เกิดผลดีผลร้ายแก่มนุษย์ได้ เพราะเกิดความหวาดกลัวต่อความทุกข์ยาก ข้าวของมีราคาแพง หากินลำบาก ชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ โรคภัยไข้เจ็บ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ และการไม่รู้จักความจริงแห่งชีวิต จึงอยากหาที่พึ่งทางจิตใจแล้วได้ไปกราบไหว้ ขอรพร เมื่อคำที่ขอได้ดังที่สมหวังแล้ว ก็ถือว่าประสบผลสำเร็จดังใจที่ขอไว้ จึงเกิดความสุขความสำเร็จในชีวิต แล้วจึงหันมาศรัทธาเหล่าทวยเทพทั้งหลาย ดังนั้น ผู้ประสงค์ให้เกิดผลดี จึงต้องทำการบวงสรวงบูชาด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เทพเกิดความพึงพอใจ ประทานพรให้ตามที่ต้องการ เมื่อประชาชนได้ตามปรารถนา จึงทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาในทวยเทพปัจจุบันนี้ อีกอย่างหนึ่ง คนไทยส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับหลักคำสอน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงคิดว่าน่าจะมีการเลื่อมใสในเรื่องเทพ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในขณะที่สังคมปัจจุบันมีการดู

สื่อออนไลน์มาก และมีการเผยแพร่เกี่ยวกับเรื่องเทพ โดยทางสื่อได้นำเสนอออกมาหลายรูปแบบ ทำให้มีการเข้าถึงได้มากขึ้น และมีการศึกษาได้หลายช่องทางตามความสนใจ

อภิปรายผล

คติความเชื่อการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณในจังหวัดนครราชสีมา ท้าวเวสสุวรรณหรือท้าวเวร เป็นเทพองค์หนึ่งในจตุโลกบาล มีหน้าที่ดูแลทิศเหนือ ควบคุมดูแลยักษ์และภูติผีปีศาจทั้งหลาย ท่านเป็นเทพแห่งความมั่งคั่ง ทรัพย์สมบัติ โชคลาภ และเป็นผู้คุ้มครองรักษาพุทธศาสนา มีความสำคัญมากในพระพุทธศาสนา เพราะปรากฏในพระสูตรหลายแห่ง เช่น อาฏานาฏิยสูตร ที่ท้าวเวสสุวรรณได้ทูลขอพระพุทธเจ้าให้สอนบทอาฏานาฏิยปริตร เพื่อคุ้มครอง คติความเชื่อการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณที่มีความสำคัญของท้าวเวสสุวรรณในสังคม และวัฒนธรรมไทยที่มีปรากฏอยู่ในพระราชพิธี ประเพณีต่าง ๆ รวมถึงธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมานั้น พระราชพิธี และประเพณีบางอย่าง มิได้มีการปฏิบัติสืบทอดต่อมาถึงปัจจุบัน เช่น พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ พระราชพิธีอาพาธพินาศ และพระราชพิธีตัดไม้ข่มนาม อันอาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ทั้งสภาพทางด้านเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลถึงแนวคิด ความเชื่อ และคติการนับถือท้าวเวสสุวรรณ รวมถึงการปฏิบัติอันเกิดมาจากความเชื่อ และคติการนับถือท้าวเวสสุวรรณ แต่ก็ยังมีการปฏิบัติอีกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของท้าวเวสสุวรรณ ที่ยังคงอยู่แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน ที่สอดคล้องกับ (พรชัย ศรีวิไลกุล, 2565: 66) ศึกษาการใช้ปาฏิหาริย์ 3 ในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทยได้ ศึกษาการใช้ปาฏิหาริย์ 3 ในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทยพุทธศาสนาสอนมิให้มั่งงายในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์แต่เน้นการ ประพฤติปฏิบัติจะได้เข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริง และพึ่งพาตนเองได้ ทฤษฎีแห่งความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อด้วยเหตุผล ไม่ให้เชื่อในสิ่งที่มั่งงาย ที่พิสูจน์ไม่ได้ และพระองค์เองไม่เคยบังคับใครให้มาเป็นสาวกและสอดคล้องกับ (พรศิริ ธนะสังข์, 2567: 1) ได้ศึกษาเรื่องศรัทธาและการบูชาพระธาตุ 9 จอม ของชาวพุทธในจังหวัดเชียงราย ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ปัญหาความทุกข์ด้วยตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาแบบอเทวนิยมก็ตาม แต่โดยรวมผู้วิจัยยังเห็นว่าการบูชาดังกล่าวยังเป็นการบูชาโดยมีสัมมาทิฐิ (มีความเห็นชอบ) เป็นที่ตั้งแม้วิธีการจะมีการปฏิบัติแบบผสมผสานกันบ้างแต่ก็ยังอยู่ในข่ายของ “ศรัทธาญาณสัมปยุต” จึงเป็นการบูชาที่เกิดจากศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

นอกจากให้นับถือด้วยความศรัทธาโดยอาศัยความคิดไตร่ตรองตามเหตุผลในข้อความที่ทรงแสดงเมื่อเลื่อมใสศรัทธาแล้วจึงสมัคร เข้ายอมรับนับถือ เพราะพุทธศาสนายึดถือเหตุผลเป็นที่ตั้งพุทธศาสนาสอนให้รู้ก่อนแล้วจึงเชื่อจะเชื่อหรือไม่ก็ไม่บังคับแต่การที่มีศรัทธามากเกินไปโดยไม่ใช้สติปัญญาพิจารณาจะ ลุ่มหลงเชื่ออย่างมั่งงายไร้เหตุผล พระพุทธศาสนาจึงได้เน้น หลักธรรมสำหรับมนุษย์ เพื่อให้บรรลุประโยชน์ทั้งหลายด้วยความไม่ประมาท ไม่ประพฤตินทางเสื่อม เสีย (อกุศล) และมุ่งบำเพ็ญบุญกิริยาอันจะเป็นเหตุให้เกิดในภพ

ภูมิที่ดี (สุคติภูมิ) ส่วนผู้ที่บำเพ็ญบุญ กิริยาจนถึงความสิ้นอาสวะกิเลสแล้วย่อมไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนผู้ที่ยังไม่ได้บรรลุ ภาวะเช่นนี้ ยังเป็นปุถุชนก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ คือ อบายภูมิ มนุษย์ภูมิ และเทวภูมิ ตามอำนาจแห่งผลกรรมที่ตนได้ทำไว้

รูปแบบการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณของสังคมไทยในปัจจุบัน ในสังคมปัจจุบันการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณที่ความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันอยู่มิได้เลือนลางจางหายไปแต่ประการใด เพราะวิถีชีวิตของคนในสังคม ถ้าจะทำกิจการงานใดเป็นพิเศษ ก็จำเป็นต้องสังว่ยบอกกล่าวให้เทพทราบและแสดงความภักดีต่อเทพ เพื่อความสุขสวัสดิ หรือเพื่อให้เทพบันดาล ให้สำเร็จผลตามปรารถนา สามารถบันดาลความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง ช่วยปัดเป่าอุปสรรคต่างๆ ปกป้องจากภัยอันตราย และเสริมสร้างโชคลาภให้แก่ผู้ที่เคารพนับถือ (กิตติยวดี ชาญประโคน, 2560: 27) โดยเฉพาะผู้ที่ยึดมั่นในคุณงามความดี ท่านมีบารมีมาก มีทั้งยศและครุฑคอยรับใช้ สามารถสั่งการให้บริวารช่วยเหลือมนุษย์ได้ ความศรัทธาของท่านเป็นที่ประจักษ์มานาน มีผู้คนจำนวนมากที่ได้รับความช่วยเหลือจากการบูชาท่าน ผู้เชื่อเรื่องเทพตามคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีคุณธรรมดังนี้ ถ้าเป็นพระอรหันต์ชั้นอรหันต์ก็เป็นวิสุทธิเทพ ถ้าบำเพ็ญกุศลมากเพียงพอกจากโลกนี้ ตายแล้วก็จะไปอุบัติเทพ ถ้าเป็นผู้ปกครองที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมก็เป็นสมมติเทพ ถ้ามีหิริโอตตปละในใจ ไม่ละเมียดศีล มีเทวธรรม และพรหมวิหารธรรมคน ๆ นั้น ก็เป็นมนุษย์สเทโว เทพในร่างมนุษย์ ตัวเป็นคน ใจเป็นเทพ และมีผู้เชื่อเทพในรูปแบบศาสนาผี และสายมูเตลู

เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ที่สั่นไหวในการดำเนินชีวิตด้วยสาเหตุใดก็ตาม ย่อมมองหาผู้ใดหรือสิ่งใดที่จะมาช่วยเหลือตนได้ ก็ย่อมมองหาผีหรือเทวดามาช่วยเมื่อประสบความสำเร็จ ก็เชื่อมั่นในผี เทวดามาก เพราะปัจจุบันคนไทยนิยมบนบาน ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ เพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็ก หรือเรื่องใหญ่ หรือบางคนนับถือ เพื่อให้ปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายที่ไม่ได้ออกจากชีวิต และยังนำมาปรับเปลี่ยน เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามที่เชื่อในเรื่องนั้น ๆ ไปในทางที่ดีมากขึ้นและจะอย่างไรเพื่อให้ชีวิตที่ดีขึ้นไปอีก จึงต้องปรับเปลี่ยนชีวิตให้สอดคล้องกับที่ตัวเองตามที่ได้ยินได้ฟังและได้สัมผัสมา เพราะความเชื่อเรื่องเทพ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยปัจจุบัน

สรุป

แนวทางการสักการบูชาท้าวเวสสุวรรณตามทัศนะของพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มพระสงฆ์ นักวิชาการ และประชาชน เพื่อวิเคราะห์หาคำคิดความเชื่อ รูปแบบการปฏิบัติ และเสนอแนวทางที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า รากฐานความเชื่อในการบูชาท้าวเวสสุวรรณเกิดจากการผสมผสานระหว่างความเชื่อพื้นถิ่น เรื่องเทวดาและศาสนาผี เข้ากับบทบาทของท่านในคติพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนา โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากความต้องการที่พึ่งทางใจในสภาวะที่ชีวิตเผชิญกับความทุกข์ยากและความไม่แน่นอน ทำให้ผู้คนนับถือท่าน

ในฐานะเทพผู้ปกป้องคุ้มครองและเทพแห่งความมั่งคั่ง ในปัจจุบัน รูปแบบการสักการะส่วนใหญ่แสดงออกผ่าน อามิสบูชา ซึ่งเน้นพิธีกรรม การถวายเครื่องสักการะ และการบนบานศาลกล่าวเพื่อหวังผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนที่ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากสื่อสมัยใหม่ และอาจนำไปสู่ความเชื่อที่มลาย ขัดแย้งกับหลักการพึ่งตนเองและกฎแห่งกรรมของพระพุทธศาสนาดังนั้น งานวิจัยจึงได้เสนอแนวทางปฏิบัติที่ ถูกต้องโดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนมุมมองจากการบูชาเพื่อร้องขอ ไปสู่การบูชาด้วย ปฏิบัติบูชา คือการมอง ท้าวเวสสุวรรณในฐานะ บุคคลาธิษฐาน หรือต้นแบบของผู้ทรงคุณธรรม แล้วน้อมนำคุณธรรมของท่านมาปฏิบัติ ด้วยตนเองตามหลัก ไตรสิกขา ได้แก่ การมีศีลธรรมสุจริต (ศีล) การมีจิตใจตั้งมั่นในการประกอบสัมมาอาชีวะ (สมาธิ) และการใช้ปัญญาทำความเข้าใจว่าความสำเร็จเกิดจากการสร้างเหตุปัจจัยที่ถูกต้อง (ปัญญา) ซึ่งแนวทาง นี้จะนำไปสู่ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน พร้อมทั้ง อารักขามรดกทางวัฒนธรรมความเชื่อนี้ให้สอดคล้องกับแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาต่อไป

แผนภาพที่ 2 แสดงถึงรูปแบบการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่งานวิจัยนี้เข้าไปศึกษา โดยมีลักษณะเป็น อามิสบูชา และถูกวิเคราะห์ผ่านกรอบคิดทางพระพุทธศาสนาผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้และ แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการเปลี่ยน มุมมองไปสู่ ปฏิบัติบูชา ตามหลักไตรสิกขาเป็นนำแนวทางที่ถูกต้องไปปฏิบัติ ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ความศรัทธาในท้าวเวสสุวรรณไม่ได้เกิดขึ้นอย่างลอยๆ แต่เกิดจากการ อิทธิพลทางศาสนา (พุทธและพราหมณ์) โดยมี สภาวะทางสังคม (ความทุกข์ยาก ความไม่แน่นอน) เป็นตัวกระตุ้น ทำให้ผู้คนแสวงหา ที่พึ่งทางใจรูปแบบ การสักการะในปัจจุบัน การปฏิบัติส่วนใหญ่ในปัจจุบันมุ่งเน้นที่ อามิสบูชา คือการบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ มีลักษณะ เป็นการ ร้องขอ บนบาน และแลกเปลี่ยน (ถ้าท่านให้ เราจะถวายสิ่งนี้) ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มุ่งหวังผลประโยชน์

เฉพาะหน้า และอาจนำไปสู่ความเชื่อที่ขาดการพิจารณาด้วยเหตุผลหรือความมั่งงายได้ จะเห็นได้ว่า มีผู้ศรัทธาในท้าวเวสสุวรรณไปกราบไหว้ขอพรองค์ท้าวเวสสุวรรณที่ถูกสร้างขึ้นไว้ในวัด และสถานที่ต่าง ๆ แพร่หลายอยู่ในปัจจุบันนี้ บางวัดบางสถานที่หนาแน่นไปด้วยผู้คนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ท้าวเวสสุวรรณอาจได้รับความนิยมในช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปประชาชนอาจมีวัตถุประสงค์ทางความเชื่อประเภทอื่นที่สามารถ “ขอได้ไหว้รับ” เหมือนกันเข้ามาแทนที่ท้าวเวสสุวรรณได้ ปรากฏการณ์ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อท้าวเวสสุวรรณจึงถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสังคมไทย หัวใจสำคัญของงานวิจัย คือ การเสนอให้เกิด การปรับมุมมอง จากการบูชาเพื่อร้องขอ ไปสู่ ปฏิบัติบูชา คือการบูชาด้วยการปฏิบัติ โดยมีหลักการคือ มองท้าวเวสสุวรรณเป็น บุคคลลาธิฐาน คือมองท่านเป็นต้นแบบของผู้มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นผู้พิทักษ์ความดีงาม น้อมนำคุณธรรมมาปฏิบัติ นำคุณธรรมของท่านมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองผ่านหลัก ไตรสิกขา คือศีล ยึดมั่นในความสุจริต มีสัมมาอาชีวะ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สมานะ มีจิตใจที่ตั้งมั่นในการทำมาหากิน มีความเพียรพยายามแก้ปัญหา เข้าใจกฎแห่งกรรมว่าผลเกิดจากเหตุ และพึงพาการกระทำของตนเองเป็นหลัก เมื่อนำแนวทางที่ถูกต้องไปปฏิบัติ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีงามทั้งต่อตนเองและสังคม คือการมี ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ซึ่งเป็นศรัทธาที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปกับความมั่งงาย และนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อสาธารณะ

1. ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนา จัดทำองค์ความรู้หรือหลักสูตรที่ให้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในกรอบพุทธศาสนา
2. สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจในวัดหรือชุมชน เพื่อปรับทัศนคติของบุคคลให้มุ่งสู่ปฏิบัติบูชามากขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่ พิสูจน์ได้ยาก ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทวดาไขว่เขวและถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น เกิด ร่างทรงขึ้นมาเป็นจำนวนมากโดยอ้างเป็นเทวดา นำเรื่องราวเกี่ยวกับเทวดาไปสร้างช่องทางทำมาหากินที่ผิดศีลธรรม เป็นต้น สังคมไทยจึงควรที่จะมีการจัดระเบียบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทวดาอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้หนักไปในทางมั่งงายและให้เกิดการบูชาตามทิศทางที่ควรเป็น คือ การบูชาในคุณงามความดี และแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อท้าวเวสสุวรรณระหว่างภูมิภาคต่างๆ หรือการศึกษาผลกระทบของความเชื่อนี้ต่อเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว
2. ควรศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาและความเชื่อในจังหวัดจากคัมภีร์อื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนาหายาน
3. ควรการวิเคราะห์ผลกระทบการบูชาเทวดาในจังหวัดที่มีต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวดี ชาญประโคน. (2560). ท้าวเวสสุวรรณในสังคมและวัฒนธรรมไทย”. *วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์*.
ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560.
- เดือน คำดี. (2541). *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปริวัตร ศิระเกียรติสกุล. (2559). *ท้าวเวสสุวรรณ: บทบาทด้านการสั่งสอนในการปริวัตรทางจิตวิญญาณมนุษย์*.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรชัย ศรีวิไลกุล. (2565). *ศึกษาการใช้ปาฏิหาริย์ 3 ในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรศิริ ณะสังข์. (2567). *ศรัทธาและการบูชาพระธาตุ 9 จอม ของชาวพุทธในจังหวัดเชียงใหม่*. วารสาร มจร. ตรีภุม
ชัยปริทรรศน์. รายปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2567.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธและคณะ. (2565). *เวสสุวรรณมหาเทพผู้มั่งคั่งผู้พิทักษ์พุทธศาสนา*. *วารสารวรมัญจ*
แหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2: (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565).
- พระเกียรติวิทย์ อุตตสนโต (โอชาวัฒน์). (2548). *การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่าง
ทรง: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประสพฤกษ์ จารุวาท (รัตนยงค์). (2550). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการบูชาใน
พระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระยศวร จิตตปาโล (วิริยเลิศ). (2566). *การศึกษาเปรียบเทียบสาระสำคัญของมงคลระหว่าง มงคลสูตรกับ
มหามงคลชาดก*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระอนันต์ อภินนโท. (2563). *การปฏิบัติตามหลักกัณฑ์ 7 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. *วารสารวิชาการ มจร
บุรีรัมย์*. 147 ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2563). กรกฎาคม-ธันวาคม.
- มณี พะยอมยงค์. (2554). *วัฒนธรรมล้านนาไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทนามิบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- สุวรรณ สุวรรณโว. (2529). *พื้นฐานความเชื่อของสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- อิทธิราชย์ นันขันตี. (2558). *การนับถือผีของชาวไทยย้อ: ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและนิเวศวิทยาวัฒนธรรม*.
ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

